

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

19 iunie 2014*

„Recurs — Concurență — Înțelegeri — Sectorul sacilor industriali din plastic — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 81 CE — Competența de fond a Tribunalului — Obligația de motivare — Imputabilitatea încălcării săvârșite de filială societății-mamă — Răspunderea societății-mamă pentru plata amenzii aplicate filialei — Proportionalitate — Procedura în fața Tribunalului — Termen de soluționare rezonabil”

În cauza C-243/12 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 16 mai 2012,

FLS Plast A/S, cu sediul în Valby (Danemarca), reprezentată de M. Thill-Tayara și de Y. Anselin, avocats,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de F. Castillo de la Torre și de V. Bottka, în calitate de agenți, asistați de M. Gray, barrister, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet, E. Levits, doamna M. Berger (raportor) și domnul S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 16 ianuarie 2014,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, FLS Plast A/S (denumită în continuare „FLS Plast”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene FLS Plast/Comisia (T-64/06, EU:T:2012:102, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care Tribunalul a respins în parte acțiunea prin care aceasta solicita, cu titlu principal, anularea Deciziei C(2005) 4634 final a Comisiei din 30 noiembrie 2005 privind o procedură în temeiul articolului [81 CE] (cazul COMP/F/38.354 – Saci industriali, denumită în continuare „decizia în litigiu”) sau, cu titlu subsidiar, reducerea amenzii care i-a fost aplicată prin această decizie.

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

- 2 FLS Plast, fostă Nyborg Plast International A/S, este destinatarul deciziei în litigiu în calitate de fostă societate-mamă a Trioplast Wittenheim SA (fostă Silvallac SA, denumită în continuare „Trioplast Wittenheim”), producătoare de saci industriali, de folii și de saci din plastic în Wittenheim (Franța). FLS Plast este o filială a grupului controlat de FLSmidth & Co. A/S (denumită în continuare „FLSmidth”).
- 3 În luna decembrie a anului 1990, FLS Plast a achiziționat 60 % din acțiunile Trioplast Wittenheim. Restul de 40 % au fost achiziționate de FLS Plast în luna decembrie a anului 1991. Vânzător era Cellulose du Pin, societate franceză, membră a grupului deținut de Compagnie de Saint-Gobain SA (denumită în continuare „Saint-Gobain”).
- 4 La rândul său, FLS Plast a vândut Trioplast Wittenheim, în cursul anului 1999, către Trioplanex France SA, filială franceză a Trioplast Industrier AB (denumită în continuare „Trioplast Industrier”), societatea-mamă a grupului Trioplast. Acest transfer a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1999.
- 5 În luna noiembrie a anului 2001, British Polythene Industries a informat Comisia Europeană despre existența unei înțelegeri în sectorul sacilor industriali din plastic.
- 6 După efectuarea, în anul 2002, a unor verificări la sediile printre altele ale Trioplast Wittenheim, în cursul anilor 2002 și 2003, Comisia a adresat societăților în cauză, printre care se număra și Trioplast Wittenheim, solicitări de informații. Prin scrisoarea din 19 decembrie 2002, completată printr-o scrisoare din 16 ianuarie 2003, Trioplast Wittenheim și-a exprimat dorința de a coopera la investigația Comisiei, în cadrul Comunicării Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind clemența”).
- 7 La 30 noiembrie 2005, Comisia a adoptat decizia în litigiu. Din cuprinsul articolului 1 alineatul (1) litera (h) din decizia menționată reiese că această instituție a decis printre altele că FLSmidth și FLS Plast au încălcat, în perioada 31 decembrie 1990-19 ianuarie 1999, articolul 81 CE prin participarea la un ansamblu de înțelegeri și de practici concertate în sectorul sacilor industriali din plastic în Belgia, în Germania, în Spania, în Franța, în Luxemburg și în Țările de Jos, care au avut ca obiect fixarea prețurilor și aplicarea unor modele comune de calcul al prețurilor, repartizarea piețelor și alocarea de cote de vânzare, repartizarea clienților, a afacerilor și a comenzilor, prezentarea de oferte concertate la anumite cereri de ofertă și schimbul de informații confidențiale.
- 8 Potrivit articolului 2 primul paragraf litera (f) din decizia în litigiu, Comisia a aplicat Trioplast Wittenheim o amendă de 17,85 milioane de euro, luând în considerare o reducere de 30 % acordată în temeiul Comunicării privind clemența. Din acest cuantum, FLSmidth și FLS Plast au fost obligate să răspundă în solidar pentru suma de 15,30 milioane de euro, iar Trioplast Industrier a fost obligată să răspundă pentru suma de 7,73 milioane de euro.

Hotărârea atacată

- 9 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 24 februarie 2006, FLS Plast a formulat o acțiune împotriva deciziei în litigiu. Acțiunea avea ca obiect, în esență, anularea articolului 1 alineatul (1) litera (h) și a articolului 2 primul paragraf litera (f) din decizia respectivă, în măsura în care o priveau pe aceasta sau, în subsidiar, modificarea celei din urmă dispoziții a deciziei în litigiu, precum și reducerea cuantumului amenzii care îi fusese aplicată și la plata căreia era obligată în solidar.
- 10 În susținerea acțiunii sale în anulare, FLS Plast a invocat cinci motive. Primul motiv invocat era întemeiat pe o eroare de drept pe care Comisia ar fi săvârșit-o în cadrul stabilirii amenzii. Al doilea motiv, care cuprinde patru aspecte, privea aprecierea răspunderii FLS Plast în calitatea sa de societate-mamă a Trioplast Wittenheim. Prin intermediul celui de al treilea motiv invocat, împărțit în trei aspecte, FLS Plast contesta cuantumul amenzii aplicate Trioplast Wittenheim. Al patrulea motiv privea neaplicarea plafonului de 10 % din cifra de afaceri în cazul FLS Plast. Al cincilea motiv, care cuprinde cinci aspecte, avea ca obiect contestarea cuantumului amenzii care îi fusese aplicată și la plata căreia era obligată în solidar.
- 11 Prin hotărârea atacată, Tribunalul admis în parte al doilea motiv invocat de FLS Plast, pentru motivul că Comisia nu a stabilit corespunzător cerințelor legale faptul că această societate a exercitat un control efectiv asupra Trioplast Wittenheim în cursul anului 1991. În consecință, Tribunalul a anulat decizia în litigiu, în măsura în care privește imputabilitatea încălcării în sarcina FLS Plast pentru perioada cuprinsă între 31 decembrie 1990 și 31 decembrie 1991. Drept urmare, Tribunalul a redus de asemenea la 14,45 milioane de euro cuantumului amenzii pentru plata căreia FLS Plast era răspunzătoare în solidar în temeiul articolului 2 litera (f) din decizia în litigiu. Acesta a respins acțiunea cu privire la restul motivelor.

Concluziile părților

- 12 FLS Plast solicită Curții:
- cu titlu principal, anularea hotărârii atacate și a articolului 1 litera (h) și a articolului 2 litera (f) din decizia în litigiu, în măsura în care se aplică FLS Plast;
 - în subsidiar, modificarea articolului 2 litera (f) din decizia în litigiu și reducerea în mod substanțial a cuantumului amenzii la plata căreia FLS Plast este obligată în solidar prin decizia în litigiu;
 - în orice caz, acordarea FLS Plast a unei reduceri de 50 % din cuantumului amenzii la plata căreia aceasta este obligată prin decizia în litigiu, întrucât Tribunalul nu a pronunțat hotărârea într-un termen rezonabil, și
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 13 Comisia solicită Curții:
- cu titlu principal, respingerea recursului;
 - cu titlu subsidiar, respingerea acțiunii în anulare îndreptate împotriva deciziei în litigiu, și
 - obligarea FLS Plast la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

- 14 În susținerea concluziilor sale, FLS Plast invocă cinci motive, al treilea, al patrulea și al cincilea motiv fiind invocate cu titlu subsidiar.
- 15 FLS Plast solicită Curții să se pronunțe ea însăși, după anularea hotărârii atacate, cu privire la motivele invocate împotriva deciziei în litigiu.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe aplicarea de către Comisie a unui criteriu juridic eronat pentru stabilirea răspunderii societății-mamă

Argumentele părților

- 16 FLS Plast susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a acceptat criteriul juridic aplicat de Comisie și prin faptul că a concluzionat că aceasta nu a răsturnat prezumția, care decurge din faptul că deținea în proporție de 100 % capitalul filialei sale Trioplast Wittenheim, potrivit căreia ar fi exercitat o influență decisivă asupra acesteia din urmă.
- 17 Astfel, acest criteriu s-ar întemeia pe stricta prezumție potrivit căreia societatea-mamă este răspunzătoare pentru comportamentul filialei sale și ar fi, prin urmare, contrar prezumției de nevinovăție consacrate la articolul 6 alineatul (2) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), și la articolul 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 18 Potrivit FLS Plast, aplicarea acestei prezumții de către Comisie îi conferă, în fapt, un caracter irefragabil, în măsura în care impune societății-mamă în cauză să facă dovada negativă că nu a dat nicio instrucțiune filialei sale. În subsidiar, FLS Plast afirmă că nici Tribunalul și nici Comisia nu au tras concluzia juridică corectă care se impunea cu privire la argumentele și la probele prezentate de aceasta și care demonstau că Trioplast Wittenheim acționase în mod independent pe piață.
- 19 Comisia invocă o excepție de inadmisibilitate a motivului amintit. Potrivit acestei instituții, întrucât nu a fost invocat în fața Tribunalului, este vorba despre un motiv nou, care este, în consecință, inadmisibil. În plus, motivul respectiv ar avea un caracter pur abstract, iar FLS Plast nu ar indica punctele din hotărârea atacată în care Tribunalul ar fi săvârșit o eroare.
- 20 În subsidiar, Comisia susține că prezumția întemeiată pe deținerea întregului capital nu este contrară drepturilor fundamentale și că, în orice caz, aceasta s-a putut întemeia pe alte indicii care să susțină prezumția exercitării unei influențe decisive de către FLS Plast asupra Trioplast Wittenheim.
- 21 În memoriul său în replică, FLS Plast contestă inadmisibilitatea acestui motiv, susținând că contestarea validității prezumției în cauză trebuie considerată ca fiind dezvoltarea motivului prin care se contestă existența unei influențe decisive din partea acesteia asupra filialei sale, care a fost invocat în fața Tribunalului.
- 22 În memoriul său în duplică, Comisia subliniază că, în orice caz, articolul 6 alineatul (2) din CEDO nu a fost invocat în primă instanță.

Aprecierea Curții

– Cu privire la admisibilitate

- 23 În ceea ce privește excepția de inadmisibilitate invocată de Comisie, trebuie amintit că FLS Plast nu a susținut în fața Tribunalului că regula, elaborată de jurisprudența Curții, potrivit căreia se prezumă că o societate-mamă care deține în mod direct sau indirect întregul capital al unei filiale a exercitat efectiv o influență decisivă asupra acesteia încalcă articolul 48 din cartă și articolul 6 alineatul (2) din CEDO.
- 24 Totuși, trebuie subliniat în această privință, pe de o parte, că FLS Plast, prin intermediul celui de al doilea motiv invocat în sprijinul cererii sale introductive în primă instanță, a susținut că „decizia [în litigiu] este afectată de erori de drept și de fapt în ceea ce privește răspunderea FLS Plast”. La punctele 51-99 din această cerere, ea a furnizat o prezentare detaliată prin care urmărea să demonstreze că Comisia nu avea temei să îi impute răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Trioplast Wittenheim. În special, la punctul 56 din cererea menționată, FLS Plast a susținut că, „[i]n ceea ce privește filialele deținute integral, este, prin urmare, stabilit principiul potrivit căruia chiar deținerea în proporție de 100 % a capitalului nu este suficientă, în sine, pentru a justifica reținerea răspunderii unei societăți-mamă, întrucât deținerea capitalului creează doar o prezumție relativă”.
- 25 Pe de altă parte, susținând, în esență, în etapa recursului, că Tribunalul și-a întemeiat decizia pe o prezumție irefragabilă, contrară prezumției de nevinovăție consacrate la articolul 48 din cartă și la articolul 6 alineatul (2) din CEDO, FLS Plast critică un motiv invocat de Tribunal în susținerea hotărârii atacate, fapt care nu îi poate fi interzis numai pentru motivul că nu a invocat în mod expres critica respectivă în cursul procedurii care a condus la pronunțarea acestei hotărâri (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Diputación Foral de Vizcaya/Comisia, C-465/09 P-C-470/09 P, EU:C:2011:372, punctul 146 și jurisprudența citată).
- 26 În consecință, primul motiv invocat de FLS Plast în susținerea acțiunii formulate este admisibil.

– Cu privire la fond

- 27 În ceea ce privește, mai întâi, pretinsa nelegalitate a prezumției, aplicată în dreptul Uniunii în materie de concurență, atunci când o societate deține în mod direct sau indirect întregul capital al unei alte societăți, astfel încât exercită o influență decisivă asupra acesteia, este suficient să amintim că temeinicia acestei prezumții rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții (a se vedea în special Hotărârea The Dow Chemical Company/Comisia, C-179/12 P, EU:C:2013:605, punctul 56 și jurisprudența citată). Pe de altă parte, astfel cum și Curtea a statuat deja, aplicarea unei astfel de prezumții nu constituie nicidecum o încălcare a prezumției de nevinovăție, consacrată la articolul 48 din cartă și la articolul 6 alineatul (2) din CEDO, având în vedere în special caracterul refragabil al acesteia (a se vedea în special Hotărârea Eni/Comisia, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 28 Prin urmare, contrar susținerilor FLS Plast, Tribunalul a amintit la punctul 25 și următoarele din hotărârea atacată, fără a săvârși o eroare de drept, principiile care decurg din jurisprudența Curții, referitoare la condițiile în care societatea-mamă a unei filiale, precum FLS Plast, poate fi considerată răspunzătoare pentru faptele anticoncurențiale imputate filialei respective, și anume, în speță, Trioplast Wittenheim.
- 29 În consecință, în temeiul acestei jurisprudențe, Tribunalul a considerat de asemenea în mod întemeiat că Comisia putea să prezume că FLS Plast a exercitat, în perioada 1992-1998, o influență decisivă asupra comportamentului Trioplast Wittenheim, dată fiind participația de 100 % deținută de FLS Plast, în perioada menționată, în capitalul societății în cauză.

- 30 În continuare, în ceea ce privește în special critica potrivit căreia aplicarea concretă a acestei prezumții de către Comisie și astfel cum a fost confirmată de Tribunal ar fi transformat-o într-o prezumție irefragabilă, trebuie arătat că, la punctul 30 și următoarele din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat dacă FLS Plast a reușit să răstoarne această prezumție, demonstrând că filiala sa se comporta pe piață în mod autonom, și a concluzionat că situația nu se prezenta astfel. În aceste condiții, simplul fapt că este dificil să se facă proba contrară necesară pentru a răsturna o prezumție nu înseamnă, în sine, că această prezumție este de fapt irefragabilă (a se vedea în special Hotărârea Eni/Comisia, EU:C:2013:289, punctul 68 și jurisprudența citată).
- 31 În sfârșit, în ceea ce privește afirmația potrivit căreia nici Tribunalul și nici Comisia nu au ajuns la concluzia juridică corectă, care se impunea în lumina argumentelor și a probelor furnizate de FLS Plast, care ar fi fost de natură să demonstreze că Trioplast Wittenheim a acționat în mod independent pe piață, este necesar să se constate că, pentru a susține această afirmație, FLS Plast se limitează să facă trimitere, în general, la explicațiile sale privind al doilea motiv al recursului.
- 32 Or, în acest context, trebuie să se constate că, prin argumentația menționată, FLS Plast solicită în realitate Curții să efectueze o nouă apreciere a faptelor și a elementelor de probă prezentate, fără a susține însă că Tribunalul ar fi denaturat aceste fapte și elemente. Or, potrivit articolului 256 TFUE și articolului 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, întrucât recursul se limitează la chestiuni de drept, o asemenea apreciere nu este supusă controlului Curții (a se vedea în special în acest sens Hotărârea Ningbo Yonghong Fasteners/Consiliul, C-601/12 P, EU:C:2014:115, punctul 32 și jurisprudența citată). Argumentele invocate de FLS Plast în acest context sunt, în consecință, inadmisibile.
- 33 Având în vedere aceste considerații, primul motiv trebuie respins ca fiind în parte nefondat și în parte inadmisibil.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe faptul că Tribunalul nu a invocat din oficiu un motiv întemeiat pe încălcarea de către Comisie a obligației de motivare care îi revine

Argumentele părților

- 34 FLS Plast reproșează Tribunalului că acesta, deși a identificat mai multe lacune în raționamentul Comisiei din decizia în litigiu, nu a invocat din oficiu încălcarea de către Comisie a obligației sale de motivare atunci când această instituție a respins probele prezentate de FLS Plast în vederea răsturnării prezumției exercitării unei influențe decisive.
- 35 În această privință, FLS Plast susține că, la data la care a primit comunicarea privind obiecțiunile din partea Comisiei, existau încă incertitudini serioase cu privire la domeniul de aplicare al prezumției de influență decisivă efectivă asupra filialelor, despre care Comisia însăși a avut cunoștință. Spre deosebire de majoritatea celorlalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile, FLS Plast ar fi fost singura societate-mamă căreia acest document i-ar fi fost transmis numai pentru motivul că a deținut Trioplast Wittenheim în trecut. Pentru aproape toate celelalte societăți-mamă cărora le-a fost transmisă o comunicare privind obiecțiunile, Comisia s-ar fi întemeiat pe probe suplimentare. Pe de altă parte, FLS Plast nu ar fi fost implicată în niciun stadiu al procedurii precontencioase anterior comunicării privind obiecțiunile.
- 36 FLS Plast susține de asemenea că era în sarcina Comisiei să își respecte obligația de motivare din momentul în care i-a fost trimisă decizia în litigiu. Or, în speță, numai în ședința în fața Tribunalului Comisia ar fi precizat că s-a întemeiat pe prezumția de influență decisivă numai în ceea ce privește perioada în care FLS Plast a deținut întregul capital al Trioplast Wittenheim.

- 37 Or, în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, FLS Plast ar fi prezentat un număr mare de argumente, susținute de probe, care demonstau că aceasta nu exercitase o influență decisivă asupra comportamentului Trioplast Wittenheim. Potrivit FLS Plast, Comisia avea obligația de a analiza cel puțin probele „susceptibile” să răstoarne prezumția în cauză și de a oferi o motivare suficientă pentru concluziile pe care le-a tras din aceasta, ceea ce nu a făcut.
- 38 Astfel, Comisia nu ar fi explicat motivul pentru care probele prezentate de FLS Plast și în special elementele care demonstrează caracterul pur pasiv al rolului jucat de domnii H. și T. nu erau de natură să răstoarne prezumția exercitării unei influențe decisive efective asupra filialelor. În plus, raționamentul Comisiei în acest context ar transforma prezumția în cauză într-o prezumție irefragabilă de fiecare dată când ar fi pusă în aplicare o „direcție în parte comună” a societății-mamă și a filialei sale.
- 39 Comisia invocă, mai întâi, o excepție de inadmisibilitate a celui de al doilea motiv al FLS Plast pentru motivul că, în primul rând, este vorba despre un nou motiv formulat de FLS Plast, acesta fiind cel mult amintit în ședința în fața Tribunalului, și, în al doilea rând, acest motiv ar urmări în realitate să invite Curtea să reexamineze aprecierea faptelor efectuată de Comisie, înlăturând-o pe cea efectuată de Tribunal în cadrul hotărârii atacate, fără ca FLS Plast să susțină însă existența unei denaturări a elementelor de probă.
- 40 În subsidiar, Comisia arată că a motivat suficient decizia sa pentru a permite FLS Plast să înțeleagă temeiul acesteia, fapt care ar fi fost confirmat de Tribunal cel puțin în mod implicit. În plus, instanțele Uniunii nu ar avea obligația de a invoca, din oficiu, motive referitoare la motivarea unor măsuri adoptate de instituții.
- 41 Mai mult, afirmația FLS Plast potrivit căreia comunicarea privind obiecțiunile i-ar fi fost adresată numai pentru motivul că deținuse în trecut capitalul Trioplast Wittenheim ar fi inexactă. Dimpotrivă, Comisia susține că s-a întemeiat în mod expres pe mai multe elemente suplimentare, precum printre altele faptul că domnul H., președinte al Trioplast Wittenheim în perioada 1990-1994, a fost de asemenea un director al FLS Plast.
- 42 În memoriul său în replică, cu privire la excepțiile de inadmisibilitate invocate de Comisie, FLS Plast răspunde că a invocat în cadrul procedurii scrise în fața Tribunalului faptul că decizia în litigiu era afectată de nemotivare în ceea ce privește decizia Comisiei că FLS Plast nu răsturnase prezumția exercitării unei influențe decisive asupra Trioplast Wittenheim. În plus, potrivit unui principiu bine stabilit al dreptului Uniunii, nemotivarea sau motivarea insuficientă ar constitui un motiv de ordine publică ce poate, chiar trebuie, să fie invocat din oficiu de instanța Uniunii.
- 43 În memoriul său în duplică, Comisia reiterează argumentul potrivit căruia FLS Plast nu a invocat o lipsă de motivare în fața Tribunalului. Pe de altă parte, Curtea nu ar avea nicio obligație să invoce un astfel de motiv.

Aprecierea Curții

- 44 În primul rând, în ceea ce privește argumentul pe care FLS Plast l-ar fi invocat în cursul procedurii scrise în fața Tribunalului, potrivit căruia decizia în litigiu era afectată de nemotivare, trebuie amintit că din cuprinsul articolului 48 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură al Tribunalului Uniunii Europene rezultă că pe parcursul procesului invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt și de drept care au apărut în cursul procedurii.

- 45 Or, trebuie să se constate că, în cererea sa introductivă în primă instanță, FLS Plast nu criticase decizia în litigiu ca fiind afectată de nemotivare în măsura în care prin aceasta i se impută răspunderea în solidar pentru încălcarea în cauză. Deși la punctul 9 din memoriul său în replică FLS Plast afirmă că această concluzie ar fi inexactă „dat fiind că [...] acest motiv a fost în fapt invocat [...] în fața Tribunalului”, ea trece sub tăcere faptul că nu a invocat acest motiv decât în ședința în fața Tribunalului și nici măcar nu încearcă să respingă constatarea că un astfel de motiv nu se regăsea în cererea sa introductivă.
- 46 În plus, FLS Plast nu explică motivul pentru care prezentarea acestui motiv nou în cursul ședinței menționate ar fi fost admisibilă în pofida prevederii articolului 48 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură al Tribunalului. În sfârșit, ea nu susține existența unor elemente de drept sau de fapt care ar fi apărut în cursul procedurii și care ar fi putut justifica prezentarea tardivă a unui astfel de motiv.
- 47 Rezultă că, prin intermediul prezentului motiv, FLS Plast se întemeiază pe o argumentație nouă, constând în contestarea caracterului suficient în drept al motivării deciziei în litigiu în măsura în care prin aceasta i se impută răspunderea în solidar pentru încălcarea săvârșită de Trioplast Wittenheim.
- 48 Rezultă totuși dintr-o jurisprudență constantă a Curții că o parte poate să formuleze recurs invocând, în fața Curții, motive derivate din însăși hotărârea atacată prin care să conteste fundamentarea acesteia în drept (Hotărârea Comisia/Siemens Österreich și alții și Siemens Transmission & Distribution și alții/Comisia, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 102 și jurisprudența citată). Or, întrucât vizează, în esență, omisiunea Tribunalului de a invoca din oficiu o critică privind motivarea insuficientă a deciziei în litigiu, al doilea motiv își are originea în însăși hotărârea atacată. Prin urmare, acest motiv este admisibil.
- 49 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentația FLS Plast potrivit căreia Tribunalul, sesizat cu anularea unei măsuri adoptate de un organ al Uniunii, are obligația de a invoca din oficiu o critică privind o motivare insuficientă în drept a măsurii respective, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, obligația de a motiva un act cauzator de prejudiciu, care constituie un corolar al principiului respectării dreptului la apărare, are ca scop, pe de o parte, să furnizeze persoanei interesate indicații suficiente pentru a afla dacă actul este bine fundamentat sau dacă este, eventual, afectat de un viciu care permite contestarea validității sale în fața instanței Uniunii și, pe de altă parte, să dea posibilitatea acestei instanțe să își exercite controlul asupra legalității actului respectiv (Hotărârea Consiliul/Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, punctul 49 și jurisprudența citată).
- 50 Or, trebuie să se constate că motivele pentru care Comisia a considerat FLS Plast răspunzătoare pentru încălcarea constatată în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1992 și 19 ianuarie 1999 rezultă în mod clar din cuprinsul punctelor 715-732 din decizia în litigiu, în cadrul cărora această instituție precizează că s-a întemeiat atât pe faptul că FLS Plast deținea 100 % din capitalul filialei sale Trioplast Wittenheim, cât și pe alte indicii care confirmau exercitarea unei influențe decisive a FLS Plast asupra acestei din urmă societăți.
- 51 În ceea ce privește elementele invocate de FLS Plast în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile pentru a răsturna prezumția exercitării efective a unei influențe decisive, deși Comisia nu pare să fi abordat unul câte unul toate aceste elemente, aceasta a furnizat totuși FLS Plast, la punctele 718-731 din decizia în litigiu, indicații suficiente atât pentru a-i permite să stabilească dacă decizia respectivă este, în opinia sa, întemeiată sau dacă este eventual afectată de un viciu care permite contestarea validității sale, cât și pentru a permite Tribunalului să își exercite controlul asupra legalității deciziei menționate (a se vedea în acest sens în special Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 462, precum și Hotărârea Eni/Comisia, EU:C:2013:289, punctul 72).

- 52 Pe de altă parte, FLS Plast nu pretinde că nu și-a putut exercita dreptul la apărare. Dimpotrivă, analiza detaliată efectuată de Tribunal, la punctele 52-61 și 77-82 din hotărârea atacată, a argumentelor invocate de FLS Plast prin care se urmărea răsturnarea prezumției de influență decisivă demonstrează mai degrabă că FLS Plast a avut posibilitatea de a-și apăra în mod util drepturile în fața Tribunalului și că acesta din urmă a fost în măsură să își exercite controlul.
- 53 În aceste condiții, al doilea motiv al recursului trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului respectării încrederii legitime și al egalității de tratament, precum și pe încălcarea de către Tribunal a obligației sale de motivare în ceea ce privește aplicarea Comunicării privind clemența.

Argumentele părților

- 54 Prin intermediul primului aspect al celui de al treilea motiv, FLS Plast susține că Comisia a încălcat principiul protecției încrederii legitime atunci când a aplicat Comunicarea privind clemența.
- 55 FLS Plast amintește, în această privință, că, potrivit titlului D punctul 2 a doua liniuță din Comunicarea privind clemența, o întreprindere care informează Comisia că nu contestă materialitatea situației de fapt pe care această instituție își întemeiază acuzațiile poate beneficia de o reducere a cuantumului amenzii, în măsura în care declarația respectivă este explicită, clară, fără echivoc și facilitează sarcina Comisiei.
- 56 În răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, FLS Plast ar fi declarat în mod expres că nu contesta faptele incriminate. Ea ar fi facilitat, prin urmare, sarcina Comisiei, reducând sarcina probei care revenea acesteia. Argumentele sale în apărare nu ar fi afectat fundamentele încălcării, dat fiind că FLS Plast nu ar fi contestat nici participarea directă a Trioplast Wittenheim la întâlniri anticoncurențiale, nici durata totală a încălcării și nici măcar gravitatea acesteia sau importanța întinderii geografice pe care a fost săvârșită.
- 57 FLS Plast solicită, în consecință, Curții anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta i se refuză acordarea unei reduceri a amenzii pe această bază și exercitarea competenței sale de fond pentru a-i acorda o reducere de 50 % a amenzii care i-a fost aplicată prin decizia în litigiu.
- 58 Al doilea aspect al acestui motiv este întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament în privința unei reduceri a amenzii aplicate, pe de altă parte, Bonar Technical Fabrics NV (denumită în continuare „Bonar”) și pe încălcarea de către Tribunal a obligației sale de motivare.
- 59 Astfel, potrivit FLS Plast, numai Bonar a obținut o reducere de 10 % a cuantumului amenzii care ar fi trebuit să îi fie aplicată, deși ambele solicitaseră o astfel de reducere. Or, cooperarea Bonar cu Comisia, precum cea a FLS Plast, s-ar fi limitat la o declarație de necontestare a faptelor, în termeni generali. În mod similar, atât Bonar, cât și FLS Plast ar fi recunoscut participarea directă a filialei lor la încălcare și ar fi încercat să nege răspunderea lor în calitate de societăți-mamă. Aceste două întreprinderi s-ar fi aflat, prin urmare, în aceeași situație și ar fi trebuit să obțină aceeași reducere. Pe de altă parte, Bonar ar fi contestat participarea fostei sale filiale la cel puțin una dintre întâlnirile înțelegerii și și-ar fi limitat în general necontestarea faptelor la recunoașterea participării filialei sale la „unele întâlniri”.
- 60 Or, la punctul 177 din hotărârea atacată, Tribunalul s-ar fi limitat să afirme că, „spre deosebire de situația [Bonar]”, contestarea FLS Plast ar fi afectat înseși fundamentele încălcării, fără a justifica mai exact poziția sa.

- 61 Prin urmare, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin faptul că nu a concluzionat că Comisia a încălcat principiul egalității. În plus, acesta nu ar fi respectat obligația de motivare care i-ar reveni prin faptul că nu a efectuat o comparație corectă a declarațiilor de necontestare a faptelor săvârșite de Bonar și, respectiv, de FLS Plast.
- 62 Al treilea aspect al celui de al treilea motiv invocat de FLS Plast este întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament în privința reducerii amenzii aplicate Trioplast Industrier.
- 63 FLS Plast consideră că Tribunalul a stabilit în mod eronat că era imposibil să extindă la FLS beneficiul unei reduceri cu 30 % a cuantumului amenzii, similare celei acordate Trioplast Industrier, pentru motivul că această reducere ar fi fost acordată Trioplast Industrier în mod nelegal.
- 64 Potrivit FLS Plast, pentru a evita o încălcare a principiului egalității de tratament, beneficiul reducerii cu 30 % a cuantumului amenzii, obținută de Trioplast Wittenheim, cu care FLS Plast a format o entitate economică timp de 8 ani în cursul perioadei încălcării, trebuie să fie extins și în ceea ce o privește. Aceasta solicită, în consecință, Curții anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta se refuză FLS Plast acordarea unei reduceri a amenzii în temeiul necontestării faptelor și exercitarea competenței sale de fond pentru a-i acorda o reducere cu 50 % sau cel puțin cu 30 % a amenzii.
- 65 Comisia invocă o excepție de inadmisibilitate a primului și a celui de al doilea aspect ale acestui motiv. Astfel, prin intermediul acestora s-ar urmări, fără ca FLS Plast să invoce o denaturare a faptelor, obținerea unei reexaminări de ordin factual, pe de o parte, a aprecierii valorii declarațiilor formulate de FLS Plast în timpul anchetei și, pe de altă parte, a analizei efectuate de Comisie în ceea ce privește fondul deciziei sale de a acorda Bonar o reducere cu 10 % a amenzii.
- 66 În subsidiar, în ceea ce privește primul aspect, Comisia arată că elementele prezentate de FLS Plast în răspunsurile la comunicarea privind obiecțiunile și în decizia în litigiu sunt suficiente pentru a se constata că necontestarea faptelor de către FLS Plast nu îndeplinește criteriile prevăzute în titlul D punctul 2 din Comunicarea privind clemența.
- 67 În ceea ce privește al doilea aspect al acestui motiv, privind încălcarea principiului egalității de tratament în raport cu Bonar, Comisia susține că reiese cu claritate din hotărârea atacată, coroborată cu decizia în litigiu și cu răspunsurile la comunicarea privind obiecțiunile, că se poate considera că Tribunalul a efectuat o comparație suficientă între situațiile acestor două societăți. În plus, ar fi puțin important faptul că nivelul de cooperare a FLS Plast ar fi fost, de fapt, comparabil cu cel al Bonar, dat fiind că, în orice caz, cooperarea FLS Plast nu ar fi îndeplinit cerințele care rezultă din Comunicarea privind clemența.
- 68 Comisia consideră de asemenea că Tribunalului nu i se poate reproșa o lipsă de motivare cu privire la acest aspect, dat fiind că argumentația invocată de FLS Plast ar fi în mod clar lipsită de relevanță.
- 69 Cu privire la al treilea aspect al celui de al treilea motiv, Comisia susține că, deși Tribunalul a considerat în mod întemeiat că nu exista temei juridic pentru ca FLS Plast să beneficieze de o reducere cu 30 % a cuantumului amenzii, acesta a întemeiat decizia în cauză pe motive eronate. Astfel, la momentul respectiv al perioadei încălcării, FLS Plast nu mai constituia o entitate economică împreună cu Trioplast Wittenheim, în sensul articolului 101 TFUE, acesta fiind motivul pentru care ar fi fost exclusă o extindere la FLS Plast a reducerii menționate de 30 %. Comisia invită, în consecință, Curtea să anuleze punctele 172-176 din hotărâre și să le înlocuiască cu o altă motivare.
- 70 În memoriul său în replică, FLS Plast răspunde că prin intermediul primului și al celui de doilea aspect ale celui de al treilea motiv invocat în susținerea recursului său nu urmărește să obțină o reexaminare a faptelor, ci să conteste consecințele juridice deduse de Tribunal din faptele analizate în hotărârea atacată. În ceea ce privește primul aspect, aceasta ar fi indicat, la punctele 68-75 din cererea sa de recurs, elemente de probă care ar fi fost denaturate de Tribunal. În ceea ce privește al doilea aspect al

acestui motiv, el ar privi de asemenea consecințele juridice desprinse de Tribunal din faptele cu care fusese sesizat. Pe de altă parte, o denaturare a faptelor ar fi fost de asemenea invocată la punctul 82 din cererea de recurs.

- 71 În memoriul său în duplică, Comisia reiterează argumentul potrivit căruia Curtea nu este competentă în cadrul recursului să realizeze analiza pe care i-o solicită FLS Plast. Ar rezulta dintr-o jurisprudență constantă că o denaturare ar trebui să reiasă în mod clar din înscrisurile depuse la dosar, fără a fi necesară o nouă apreciere a faptelor și a probelor, situație care nu s-ar verifica în speță.

Aprecierea Curții

– Cu privire la primul și la al doilea aspect ale celui de al treilea motiv

- 72 Prin intermediul primului și al celui de al doilea aspect ale celui de al treilea motiv, care trebuie analizate împreună, FLS Plast susține, în esență, pe de o parte, că nu a contestat materialitatea faptelor care îi erau reproșate de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile, ceea ce ar fi facilitat, pentru această instituție, sarcina de a proba încălcarea în cauză și ar fi trebuit să îi aducă, în temeiul Comunicării privind clemența, o reducere cu 10 % a cuantumului amenzii care ar fi trebuit să îi fie aplicată în mod normal. Pe de altă parte, FLS Plast susține că Tribunalul, în temeiul principiului egalității de tratament, ar fi trebuit să îi aplice această reducere de 10 % în special pentru motivul că Bonar, care a beneficiat de aceasta, a cooperat cu Comisia într-un mod în esență identic cu cel dovedit de FLS Plast. În orice caz, hotărârea atacată nu ar fi suficient motivată cu privire la acest aspect.
- 73 În ceea ce privește prima critică invocată, Tribunalul a amintit în mod întemeiat, la punctul 164 din hotărârea atacată, că „Comisia dispune [...] de o marjă de apreciere largă pentru a evalua calitatea și utilitatea cooperării unei întreprinderi, în special în raport cu contribuțiile altor întreprinderi” și că ea „nu poate, în cadrul acestei aprecieri, să încalce principiul egalității de tratament”.
- 74 În plus, la punctul 177 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că „poziția [FLS Plast] în cursul procedurii administrative era echivocă” și că, deși aceasta „anunț[ase] că contestația sa se limita la faptele pe care se întemeia Comisia pentru a-i imputa răspunderea în solidar pentru încălcare[,] contestarea [FLS Plast] afecta înseși fundamentele [acesteia]”, „spre deosebire de situația [Bonar]”. La același punct din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat de asemenea că FLS Plast „a contestat în special participarea domnului H. la întâlnirea [...] din 21 decembrie 1993”.
- 75 Pe de altă parte, la punctul 178 din hotărârea atacată, Tribunalul a subliniat că FLS Plast „nu [a invocat] niciun argument care să permită să se stabilească faptul că cooperarea sa facilitase sarcina Comisiei, astfel cum [era] prevăzut de jurisprudență”, pentru a statua, în sfârșit, la punctul 179 din hotărâre, că „[î]n aceste condiții, Comisia nu a depășit limitele puterii sale de apreciere prin faptul că a acordat [Bonar] o reducere de 10 % pentru necontestarea faptelor și prin faptul că a refuzat acordarea unei astfel de reduceri recurente”.
- 76 Or, pentru a repune în discuție, în etapa recursului, această apreciere a faptelor efectuată de Tribunal, potrivit unei jurisprudențe constante, FLS Plast ar fi trebuit să invoce o denaturare de către acesta a faptelor sau a elementelor de probă, ceea ce nu a făcut. Astfel, este necesar să se constate că, contrar celor lăsate să se înțeleagă de către FLS Plast în cadrul memoriului său în replică, nu reiese nicidecum din cuprinsul punctelor 68-75 și 82 din cererea de recurs că aceasta invocă o denaturare a faptelor sau a elementelor de probă de către Tribunal.
- 77 Din considerațiile care precedă rezultă că critica amintită, invocată în cadrul primului și al celui de al doilea aspect ale celui de al treilea motiv al FLS Plast, trebuie respinsă ca inadmisibilă.

- 78 În continuare, în ceea ce privește critica întemeiată pe încălcarea de către Tribunal a principiului egalității de tratament, astfel cum a fost deja prezentată la punctele 73-77 din prezenta hotărâre, pentru a fi în măsură să compare comportamentul FLS Plast, pe de o parte, cu cel al Bonar, pe de altă parte, ar fi necesară substituirea de către Curte a aprecierii efectuate de Tribunal cu propria sa apreciere a faptelor, ceea ce nu este de competența Curții sesizate cu un recurs, cu excepția cazului unei denaturări de către Tribunal a faptelor sau a elementelor de probă care au fost supuse analizei sale. Or, o astfel de denaturare nu a fost nici invocată în timp util și nici, *a fortiori*, demonstrată de FLS Plast. Prin urmare, acest motiv trebuie de asemenea respins ca inadmisibil.
- 79 În sfârșit, în ceea ce privește nemotivarea invocată în acest context de FLS Plast, s-a amintit deja, la punctele 73-75 din prezenta hotărâre, că Tribunalul, ținând seama de marja largă de apreciere de care dispune Comisia pentru a evalua calitatea și utilitatea cooperării unei întreprinderi, în special în raport cu contribuțiile altor întreprinderi (a se vedea în acest sens Hotărârea SGL Carbon/Comisia, C-328/05 P, EU:C:2007:277, punctul 88), a considerat insuficiente elementele prezentate de FLS Plast pentru a demonstra că pretinsa necontestare a materialității faptelor de către aceasta ajutase instituția în cauză sau că necontestarea respectivă era cel puțin comparabilă cu cea a Bonar. Raționamentul Tribunalului în această privință permite, în mod evident, FLS Plast să înțeleagă motivele pentru care acesta a respins argumentația în cauză, precum și Curții să își exercite controlul jurisdicțional. Acest argument al FLS Plast este, prin urmare, nefondat.
- 80 În consecință, primul și al doilea aspect ale celui de al treilea motiv trebuie respinse ca fiind în parte inadmisibile și în parte nefondate.
- Cu privire la al treilea aspect al celui de al treilea motiv
- 81 În ceea ce privește al treilea aspect al celui de al treilea motiv invocat de FLS Plast în susținerea recursului său, întemeiat pe faptul că în mod eronat Comisia nu i-a acordat o reducere a cuantumului amenzii cu 30 %, deși aceasta constituia o entitate economică împreună cu Trioplast Wittenheim, trebuie amintit că Tribunalul, la punctul 168 din hotărârea atacată, a respins acest argument, considerând „[c]ă revenea Comisiei sarcina de a aprecia cooperarea celor două societăți la anchetă în mod individual”.
- 82 În această privință, la punctul 172 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că „Trioplast Wittenheim, Trioplast Industrier și [FLS Plast] le-au fost atribuite, în mod întemeiat, quantumuri de plecare individuale, care au fost ulterior ajustate în funcție de împrejurările caracteristice fiecăreia”. Totuși, la punctul 173 din această hotărâre, Tribunalul a constatat că „nu reiese nici din decizia atacată și nici din înscrisurile prezentate în fața Tribunalului că [Trioplast Industrier] ar fi furnizat informații care să justifice o reducere cu 30 % [a amenzii]”, iar la punctul 174 din hotărârea menționată, că, „întrucât niciuna dintre societățile-mamă succesive nu a oferit informații utile Comisiei, aceasta a tratat două situații comparabile în mod diferit”. Tribunalul a hotărât totuși, la punctele 175 și 176 din aceeași hotărâre, că, întrucât nimeni nu poate invoca în beneficiul său o nelegalitate săvârșită în favoarea altuia, FLS Plast „nu se poate prevala de faptul că Comisia a extins, în mod eronat, la Trioplast Industrier beneficiul cooperării oferite de Trioplast Wittenheim”.
- 83 Trebuie să se constate că, deși Tribunalul a hotărât în mod întemeiat că FLS Plast nu era îndreptățită să obțină reducerea cuantumului amenzii cu 30 %, acordată, pe de altă parte, Trioplast Industrier în temeiul Comunicării privind clemența, această decizie a Tribunalului se întemeiază pe o motivare eronată în drept.

- 84 Totuși, trebuie amintit că, în ipoteza în care motivarea unei hotărâri a Tribunalului relevă o încălcare a dreptului Uniunii, însă dispozitivul acesteia apare ca fiind întemeiat pentru alte motive de drept, o astfel de încălcare nu este de natură să determine anularea acestei hotărâri și că se impune efectuarea unei substituiri a motivelor (a se vedea Hotărârea Diputación Foral de Vizcaya/Comisia, EU:C:2011:372, punctul 171 și jurisprudența citată).
- 85 Este necesar să se considere, în această privință, că numai întreprinderea care a cooperat cu Comisia pe baza Comunicării privind clemența poate beneficia, în temeiul acestei comunicări, de o reducere a amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării. Reducerea în cauză nu poate fi extinsă la o societate care, pe durata unei părți din perioada încălcării, a făcut parte din entitatea economică constituită de această primă întreprindere, dar care nu mai făcea parte din entitatea respectivă la data la care aceasta din urmă a cooperat cu Comisia.
- 86 O interpretare contrară, precum cea susținută de FLS Plast, ar implica în general faptul că, în cazurile de succesiuni de întreprinderi, o societate care a participat inițial la o încălcare în calitate de societate-mamă a unei filiale implicate în mod direct în aceasta, iar ulterior a transferat filiala respectivă unei alte întreprinderi, ar beneficia, dacă ar fi cazul, de o reducere a amenzii aplicate acestei din urmă întreprinderi în temeiul cooperării sale cu Comisia, deși societatea menționată nici nu a contribuit ea însăși la descoperirea încălcării în cauză și nici nu a exercitat o influență decisivă, la data cooperării, asupra fostei sale filiale.
- 87 În consecință, având în vedere obiectivul urmărit de Comunicarea privind clemența, constând în promovarea descoperirii unor comportamente contrare articolului 101 TFUE, și în vederea garantării unei aplicări efective a acestei dispoziții, nimic nu justifică extinderea unei reduceri a amenzii, acordată unei întreprinderi în temeiul cooperării sale cu Comisia, la o întreprindere care, după ce a controlat în trecut filiala implicată în încălcarea în cauză, nu a contribuit ea însăși la descoperirea acesteia.
- 88 În speță, trebuie amintit că, la data la care Trioplast Wittenheim a cooperat cu Comisia, și anume începând din luna decembrie 2002, această societate nu mai forma o entitate economică împreună cu FLS Plast. Rezultă că aceasta din urmă nu poate beneficia, prin extensie, de reducerea cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii, similară celei care a fost acordată Trioplast Industrier, având în vedere faptul că aceasta forma o entitate economică împreună cu Trioplast Wittenheim, în calitatea sa de societate-mamă a celei din urmă.
- 89 În aceste condiții, este, pe de altă parte, lipsit de relevanță aspectul dacă reducerea cu 30 % a cuantumului de bază al amenzii acordată Trioplast Industrier a fost acordată acesteia în mod întemeiat, din moment ce, în orice caz, reducerea în cauză nu ar fi putut fi extinsă la FLS Plast în temeiul egalității de tratament, dat fiind că această din urmă societate nu se afla într-o situație comparabilă cu cea a Trioplast Industrier.
- 90 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se constate că motivul invocat de FLS Plast este, în ceea ce privește acest aspect, îndreptat împotriva motivării hotărârii atacate pe care Curtea a substituit-o, la punctele 84-88 din prezenta hotărâre, cu propria motivare, care este de natură să justifice, în drept, decizia potrivit căreia beneficiul reducerii amenzii cu 30 % nu putea fi extins la FLS Plast pentru motivul că de aceasta a beneficiat Trioplast Industrier.
- 91 Rezultă că al treilea aspect al motivului invocat de FLS Plast în susținerea recursului său, îndreptat împotriva acestei motivări substituie, este, prin urmare, nefondat.
- 92 Întrucât toate aspectele celui de al treilea motiv au fost respinse, al treilea motiv invocat de FLS Plast trebuie respins în întregime.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității și a obligației Tribunalului de a motiva calcularea amenzii

Argumentele părților

- 93 În ceea ce privește primul aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității la stabilirea cuantumului amenzii aplicate FLS Plast, aceasta amintește că la încălcarea în cauză au participat trei întreprinderi diferite, în calitate de societate-mamă a Trioplast Wittenheim, pe parcursul a trei perioade succesive. Trioplast Wittenheim ar fi singurul destinat al deciziei în litigiu care a aparținut fiecăreia dintre cele trei întreprinderi autoare ale încălcării pe întreaga durată a încălcării. Având în vedere că termenul de prescripție pentru aplicarea amenzilor ar fi expirat pentru Saint-Gobain, numai Trioplast Wittenheim ar putea fi declarată răspunzătoare pentru încălcare pentru perioada anterioară anului 1992.
- 94 Or, amenda aplicată FLS Plast s-ar ridica, în urma adoptării hotărârii atacate, la 14,45 milioane de euro, ceea ce ar echivala cu peste 80 % din amenda totală aplicată Trioplast Wittenheim pentru a sancționa 20 de ani de participare la încălcare. Cu toate acestea, FLS Plast ar fi fost implicată în încălcare, în mod indirect, numai timp de 7 ani, și anume 35 % din durata totală a încălcării. Această abordare ar fi în mod vădit disproportională. Răspunderea solidară imputată unei societăți-mamă ar trebui să prezinte cel puțin o legătură rezonabilă cu perioada în care aceasta a format o entitate economică cu filiala sa.
- 95 Potrivit FLS Plast, societatea-mamă nu trebuie considerată ca fiind un autor distinct al încălcării, ci mai degrabă ca fiind garantul amenzii efectiv impuse filialei care a participat la înțelegere. Comisia nu ar putea recupera de la societățile-mamă un quantum superior amenzii inițiale aplicate filialei. Comisia ar fi ignorat acest principiu prin faptul că a solicitat FLS Plast un quantum echivalent cu 80 % din amenda aplicată Trioplast Wittenheim pentru durata totală a încălcării.
- 96 Astfel, potrivit FLS Plast, întrucât Trioplast Wittenheim a participat la încălcare o perioadă totală de 20 de ani, iar FLS Plast a aparținut aceleiași entități economice ca această societate timp de 7 ani, amenda aplicată FLS Plast, în principiu, nu ar trebui să depășească șapte douăzecimi din amenda impusă Trioplast Wittenheim, și anume 6,25 milioane de euro.
- 97 Prin intermediul celui de al doilea aspect al acestui motiv, FLS Plast susține că hotărârea atacată este afectată de nemotivare în acest context.
- 98 Astfel, potrivit FLS Plast, răspunsul Tribunalului la argumentele sale se limitează exclusiv la punctul 100 din hotărârea atacată. Tribunalul s-ar fi limitat să verifice dacă Comisia s-a conformat Liniilor directe privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directe”). Totuși, o aplicare mecanică a liniilor directe nu poate garanta proporționalitatea amenzii care rezultă din aceasta în fiecare caz individual.
- 99 Comisia consideră, cu titlu principal, că cele două aspecte ale acestui motiv sunt inadmisibile. Astfel, ele ar constitui o simplă solicitare de reducere a cuantumului amenzii și FLS Plast nu ar fi identificat nicio eroare de drept săvârșită de Tribunal în acest context. Potrivit Comisiei, argumentele FLS Plast urmăresc obținerea unei reexaminări a înseși deciziei în litigiu și nu sunt prezentate sub forma unor critici serioase împotriva hotărârii atacate. Prin urmare, acestea ar trebui declarate inadmisibile.
- 100 În subsidiar, în ceea ce privește primul aspect al celui de al patrulea motiv, Comisia contestă faptul că împărțirea răspunderii între societăți care fac parte din aceeași entitate economică în momente diferite trebuie să fie proporțională cu durata participării fiecărei societăți din această entitate la încălcare sau cu durata deținerii unei filiale care a săvârșit încălcarea în cauză. În măsura în care quantumul de

plecare pentru calcularea unei amenzi ar fi fix și nu ar depinde de durata încălcării, ci ar reflecta exclusiv gravitatea acesteia, majorarea cu 10 % a cuantumului de bază al amenzii pentru fiecare an de participare a unei întreprinderi la încălcare în temeiul duratei ar conduce la aplicarea unor amenzi care nu ar fi strict proporționale cu durata încălcării.

- 101 În ceea ce privește al doilea aspect al acestui motiv, întemeiat pe nemotivarea hotărârii atacate, Comisia consideră că, dimpotrivă, Tribunalul a răspuns, la punctele 92-105 din hotărârea atacată, în mod specific argumentului FLS Plast referitor la lipsa de proporționalitate a amenzii care i-a fost aplicată.
- 102 În memoriul său în replică, FLS Plast răspunde că, susținând că Tribunalul ar fi trebuit să concluzioneze că cuantumul reținut în sarcina sa în decizia în litigiu era disproporționat în raport cu durata implicării sale indirecte în încălcare, ea a formulat în mod clar critici serioase întemeiate pe erori de drept săvârșite de Tribunal în cadrul hotărârii atacate.
- 103 În ceea ce privește al doilea aspect al acestui motiv, FLS Plast susține că faptul că nu intenționează să trateze în recursul său toate lacunele hotărârii atacate nu afectează cu nimic caracterul serios al celui de al patrulea motiv pe care îl invocă în susținerea acestuia.
- 104 În memoriul său în duplică, Comisia reiterează argumentul potrivit căruia, întrucât nu a putut identifica nicio lacună în hotărârea atacată, FLS Plast încearcă să obțină o reexaminare generală a înseși deciziei în litigiu.

Aprecierea Curții

– Cu privire la admisibilitate

- 105 În ceea ce privește admisibilitatea celui de al patrulea motiv invocat de FLS Plast, este suficient să se constate că criticile formulate de această societate împotriva hotărârii atacate, întemeiate, pe de o parte, în ceea ce privește primul aspect al acestui motiv, pe faptul că Tribunalul a aprobat calculul amenzii efectuat de Comisie, ceea ce ar fi condus la aplicarea unei amenzi disproporționate, precum și, pe de altă parte, în ceea ce privește al doilea aspect al motivului menționat, pe faptul că Tribunalul a motivat această decizie numai printr-o trimitere la liniile directoare, ceea ce ar constitui un viciu de motivare, reies cu suficientă claritate din cuprinsul punctelor 99-123 din cererea de recurs a FLS Plast și permit Curții să își exercite controlul. Prin urmare, cele două aspecte ale celui de al patrulea motiv invocat de FLS Plast în susținerea acțiunii sale sunt admisibile.

– Cu privire la fond

- 106 În ceea ce privește primul aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității în cadrul stabilirii amenzii, trebuie respins argumentul invocat de FLS Plast potrivit căruia, pe de o parte, aceasta ar trebui să fie considerată garantul amenzii efectiv impuse filialei sale care a participat la înțelegere și, pe de altă parte, Comisia nu ar putea recupera de la societățile-mamă un cuantum superior amenzii „inițiale” aplicate filialei sale.
- 107 Astfel, Curtea a statuat deja că, în ceea ce privește plata unei amenzi aplicate pentru încălcarea normelor de concurență, raportul de solidaritate care există între două societăți care constituie o entitate economică nu se poate reduce la o formă de garanție furnizată de societatea-mamă pentru a garanta plata amenzii aplicate filialei și că o argumentație potrivit căreia această societate-mamă nu putea fi obligată la plata unei amenzi având un cuantum superior celui al amenzii aplicate filialei sale este astfel nefondată (a se vedea în acest sens Hotărârea Kendrion/Comisia, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punctele 56 și 58). Această jurisprudență ține seama de faptul că principiul individualizării pedepselor și a sancțiunilor impune ca, în conformitate cu articolul 23 alineatul (3) din

Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2012 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [81 CE] și [82 CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), cuantumul amenzii care trebuie plătită în solidar să fie stabilit în funcție de gravitatea încălcării reproșate individual întreprinderii în cauză și de durata acesteia (Hotărârea Areva și alții/Comisia, C-247/11 P și C-253/11 P, EU:C:2014:257, punctul 127 și jurisprudența citată).

- 108 În ceea ce privește, pe de altă parte, argumentul întemeiat pe caracterul pretins disproporționat al amenzii în raport cu durata încălcării, trebuie să se constate că FLS Plast nu reușește să îl demonstreze.
- 109 Astfel, trebuie precizat, în această privință, că Tribunalul este, desigur, obligat să vegheze ca, la calcularea cuantumului unei amenzi aplicate unei întreprinderi pentru implicarea acesteia într-o încălcare a normelor dreptului concurenței al Uniunii, să țină seama în mod corespunzător de durata încălcării respective și de participarea la aceasta. Totuși, durata unei încălcări nu este nici singurul element și nici în mod necesar elementul cel mai important de care Comisia sau Tribunalul trebuie să țină seama în scopul calculării amenzii în cauză.
- 110 În speță, din dosarul prezentat Curții rezultă că amenzile aplicate FLS Plast și altor societăți implicate în înțelegerea în cauză nu au fost calculate exclusiv în funcție de durata implicării fiecăreia dintre societățile respective. Astfel, în ceea ce privește FLS Plast, cuantumul amenzii care i-a fost aplicată nu trebuia în mod necesar să fie strict proporțional, nici măcar „în mod rezonabil” proporțional, cu durata participării acestei societăți la încălcarea în cauză, ci trebuia să reflecte în mod adecvat gravitatea încălcării săvârșite.
- 111 Or, în ceea ce privește gravitatea încălcării, trebuie amintit că aceasta din urmă consta în participarea la un ansamblu de înțelegeri și de practici concertate privind șase state membre și că avea ca obiect fixarea prețurilor și aplicarea unor modele comune de calcul al prețurilor, repartizarea piețelor și alocarea de cote de vânzare, repartizarea clienților, a afacerilor și a comenzilor, prezentarea de oferte concertate la anumite cereri de ofertă, precum și schimbul de informații confidențiale. În această măsură a calificat Comisia această încălcare, în mod întemeiat, drept „foarte gravă” în considerentul (765) al deciziei în litigiu. Calificarea menționată nu a fost repusă în discuție de FLS Plast în recursul său.
- 112 În aceste condiții, nu rezultă că Tribunalul, atunci când a stabilit amenda la plata căreia FLS Plast a fost considerată răspunzătoare în solidar, în temeiul articolului 2 litera (f) din decizia în litigiu, la 14,45 milioane de euro, și anume la un quantum net inferior cuantumului minim de 20 de milioane de euro în general avut în vedere de Comisie drept quantum de plecare la calcularea amenzilor pentru încălcările „foarte grave” și prevăzut la punctul 1 A a treia liniuță din liniile directoare, ar fi stabilit amenda aplicată, în cadrul exercitării competenței sale de fond, la un quantum disproporționat.
- 113 În consecință, primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins ca nefondat.
- 114 În ceea ce privește al doilea aspect al acestui motiv, întemeiat pe nemotivarea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta s-a respins argumentul potrivit căruia Comisia, în cadrul stabilirii amenzii aplicate FLS Plast, ar fi încălcat principiul proporționalității în raport cu durata participării acesteia la încălcare, este necesar să se constate că nici acest aspect nu poate fi admis.
- 115 Tribunalul a examinat acest argument la punctul 100 din hotărârea atacată, în cadrul căruia a constatat că „critica potrivit căreia răspunderea [FLS Plast] ar fi vădit disproporționată în raport cu perioada în care aceasta a deținut acțiuni ale Trioplast Wittenheim nu este fondată. Nicio normă sau principiu de drept nu prevede că revine Comisiei sarcina de a asigura o astfel de proporționalitate. Desigur, potrivit liniilor directoare, Comisia trebuie să țină seama de durata încălcării. În speță, s-a stabilit însă [...] că, în cazul [FLS Plast], Comisia a majorat cuantumul de plecare pe care l-a atribuit [FLS Plast] cu 10 % pentru fiecare an în care [aceasta] fusese implicată”.

- 116 Or, această motivare, desigur succintă, permite înțelegerea motivului pentru care Tribunalul a respins argumentația dezvoltată de FLS Plast în acest context. În plus, motivarea menționată trebuie să fie coroborată cu considerațiile Tribunalului de la punctele 92-105 din hotărârea atacată care privesc de asemenea calcularea amenzii în funcție de durata participării FLS Plast la încălcare, în special în raport cu durata participării la aceasta a Trioplast Industrier și a Saint-Gobain.
- 117 În această privință, Tribunalul a subliniat în special, la punctul 101 din hotărârea atacată, că „nu poate fi reținută afirmația potrivit căreia Comisia ar fi trebuit să împartă quantumul de plecare înainte de a-l modifica în funcție de alte elemente pentru motivul că Trioplast Wittenheim ar fi aparținut succesiv grupului Saint-Gobain, [FLS Plast] și Trioplast Industrier. Pe de o parte, [FLS Plast] nu invocă nicio normă sau principiu de drept care să impună o obligație în acest sens. Pe de altă parte, abordarea care constă în a aplica unei societăți-mamă același quantum de plecare ca acela reținut în ceea ce privește filiala care a participat direct la înțelegere, fără ca acest quantum de plecare să fie repartizat, în cazul unei succedări în timp a mai multor societăți-mamă, nu poate fi considerată necorespunzătoare în sine”.
- 118 Având în vedere în special considerațiile dezvoltate la punctul 101 din hotărârea atacată, motivarea oferită de Tribunal la punctul 100 din această hotărâre este în mod vădit suficientă pentru a permite FLS Plast să cunoască motivul pentru care Tribunalul a respins argumentația sa în acest context, precum și Curtții să își exercite controlul. În consecință, nemotivarea hotărârii atacate cu privire la acest aspect nu poate fi constatată.
- 119 Întrucât cele două aspecte ale celui de al patrulea motiv au fost respinse, acesta trebuie să fie declarat nefondat în întregime.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe o durată excesivă a procedurii în fața Tribunalului

Argumentele părților

- 120 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, FLS Plast critică faptul că hotărârea atacată a fost pronunțată de Tribunal la finalul unei proceduri a cărei durată ar fi fost excesivă, întrucât au trecut 6 ani între depunerea cererii introductive și pronunțarea hotărârii atacate. În consecință, potrivit FLS Plast, Tribunalul a încălcat drepturile de care aceasta se poate prevala în temeiul articolului 47 din cartă și al articolului 6 alineatul (1) din CEDO.
- 121 În această privință, FLS Plast arată că Tribunalul a rămas inactiv pentru o perioadă de 4 ani și 4 luni între data încheierii procedurii scrise, 20 februarie 2007, și data ședinței, 22 iunie 2011, fără ca această inerție prelungită să poată fi justificată prin adoptarea unor măsuri de organizare a procedurii sau a unor măsuri de anchetă. Singura acțiune a Tribunalului în cursul acestei perioade ar fi fost transmiterea către părți a unui chestionar compus din patru întrebări înainte de ședință.
- 122 Potrivit FLS Plast, decizia în litigiu și argumentele pe care aceasta le-a invocat nu prezentau un grad de complexitate de natură să împiedice Tribunalul să pregătească procedura orală într-un termen mai scurt de 4 ani și 4 luni.
- 123 FLS Plast subliniază că Tribunalul a fost în măsură să pronunțe primele sale hotărâri având ca obiect decizia în litigiu la 13 septembrie 2010. Astfel, în luna septembrie 2010, Tribunalul ar fi fost deja în măsură să statueze în cadrul acestor alte hotărâri, efectuând toate aprecierile economice și investigațiile factuale necesare în acest scop. În plus, hotărârile menționate ar fi privit Trioplast Industrier (Hotărârea Tribunalului Trioplast Industrier/Comisia, T-40/06, EU:T:2010:388), precum și Trioplast Wittenheim (Hotărârea Tribunalului Trioplast Wittenheim/Comisia, T-26/06, EU:T:2010:387). Or, toate faptele relevante în cadrul prezentei cauze ar fi identice cu cele cu care

Tribunalul a fost sesizat în cadrul Hotărârii Trioplast Wittenheim/Comisia (EU:T:2010:387). Prin urmare, nimic nu ar justifica termenul de 1 an și 5 luni care s-ar fi scurs între pronunțarea de către Tribunal a acestei din urmă hotărâri și cea a hotărârii atacate.

- 124 În sfârșit, comportamentul FLS Plast în fața Tribunalului nu s-ar afla la originea duratei lungi a procedurii în fața Tribunalului.
- 125 Comisia invocă, cu titlu principal, o excepție de inadmisibilitate. Această instituție susține că, atunci când o parte apreciază că durata unei proceduri în fața Tribunalului a avut un caracter excesiv, acesteia îi revine sarcina de a urmări repararea prejudiciului pe care susține că l-a suferit din această cauză printr-o acțiune în despăgubire. În plus, o astfel de durată excesivă nu poate conduce, în sine, la o reducere a amenzii, astfel cum este urmărită de FLS Plast, întrucât aceasta ar echivala cu o reformare a deciziei în litigiu.
- 126 Pe de altă parte, ținând seama de împrejurările speței și în special de miza pentru întreprindere, de complexitate și de comportament, durata procedurii în fața Tribunalului ar fi rezonabilă. Comisia subliniază în acest sens că FLS Plast a contestat cvasitotalitatea faptelor invocate în susținerea deciziei în litigiu și că, prin urmare, acestea au trebuit verificate. În măsura în care unele dintre aceste cauze ar fi privit societățile-mamă și filialele acestora, anumite măsuri de organizare ar fi fost luate pentru a permite examinarea și soluționarea împreună a cauzelor respective. Ar trebui de asemenea avut în vedere faptul că FLS Plast a depus o cerere introductivă foarte complexă, care cuprinde multiple motive și submotive. Celelalte 14 reclamante ar fi prezentat acte de procedură la fel de detaliate.
- 127 Cu titlu subsidiar, Comisia susține că, în eventualitatea în care Curtea ar concluziona în sensul unei încălcări a obligației de a se pronunța într-un termen rezonabil și ar aprecia necesar să reducă amenda, o astfel de reducere va trebui să fie extrem de limitată sau exclusiv simbolică.
- 128 În memoriul său în replică, FLS Plast susține că Comisia nu citează un temei legal în susținerea excepției de inadmisibilitate invocate.
- 129 În memoriul său în duplică, Comisia subliniază că motivele invocate în cadrul unui recurs nu pot privi decât erori de drept săvârșite de Tribunal. Al cincilea motiv invocat de FLS Plast în susținerea acțiunii sale nu ar fi întemeiat pe o astfel de eroare.

Aprecierea Curții

- 130 Astfel cum rezultă din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții și din jurisprudența acesteia, în cadrul unui recurs, Curtea este competentă să controleze aspectul dacă Tribunalul a săvârșit neregularități procedurale care aduc atingere intereselor recurentului (a se vedea în special Hotărârea Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punctul 176).
- 131 În ceea ce privește încălcarea articolului 47 din cartă, invocată de FLS Plast, trebuie amintit că, în temeiul celui de al doilea paragraf al acestei dispoziții, „[orice] persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege”. După cum Curtea s-a pronunțat în numeroase rânduri, acest articol este aferent principiului protecției jurisdicționale efective (a se vedea în special Hotărârea Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, EU:C:2009:456, punctul 179 și jurisprudența citată).
- 132 Cu acest titlu, un asemenea drept, a cărui existență fusese afirmată înainte de intrarea în vigoare a Cartei în calitate de principiu general de drept al Uniunii, este aplicabil în cadrul unei acțiuni în justiție împotriva unei decizii a Comisiei (a se vedea în special Hotărârea Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Comisia, EU:C:2009:456, punctul 178 și jurisprudența citată).

- 133 Trebuie amintit de asemenea că, potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, depășirea unui termen de soluționare rezonabil, în calitate de neregularitate de procedură care constituie o încălcare a unui drept fundamental, trebuie să deschidă părții vizate o cale de atac efectivă care îi oferă un remediu adecvat (a se vedea în acest sens Curtea EDO, Hotărârea Kudła, nr. 30210/96, § 156 și 157, CEDO 2000-XI).
- 134 Totodată, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, ținând seama de necesitatea de a se asigura respectarea normelor de concurență din dreptul Uniunii, Curtea nu poate permite unei recurente, numai pentru motivul nerespectării unui termen de soluționare rezonabil, să repună în discuție cuantumul unei amenzi care i-a fost aplicată, în condițiile în care toate motivele îndreptate împotriva constatărilor Tribunalului în legătură cu cuantumul acestei amenzi și cu comportamentele pe care le sancționează au fost respinse (a se vedea în special Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punctul 78 și jurisprudența citată).
- 135 Astfel, Curtea a statuat de asemenea că o încălcare, săvârșită de o instanță a Uniunii, a obligației sale, rezultate din articolul 47 al doilea paragraf din cartă, de a judeca într-un termen rezonabil cauzele cu care este sesizată trebuie să fie sancționată printr-o acțiune în despăgubire introdusă la Tribunal, o asemenea acțiune constituind un remediu efectiv. Rezultă că o cerere prin care se solicită repararea prejudiciului cauzat de nerespectarea de către Tribunal a unui termen de soluționare rezonabil nu poate fi introdusă direct la Curte în cadrul unui recurs, ci trebuie introdusă la Tribunal (a se vedea în special Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, EU:C:2013:770, punctele 83 și 84).
- 136 În consecință, este de competența Tribunalului, statuând într-un complet diferit de cel care a trebuit să soluționeze litigiul care a determinat procedura a cărei durată este criticată, să aprecieze atât caracterul material al prejudiciului invocat, cât și legătura de cauzalitate dintre acesta și durata excesivă a procedurii jurisdicționale în litigiu, efectuând o examinare a elementelor de probă furnizate în acest scop (a se vedea în special în acest sens Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, EU:C:2013:770, punctele 88 și 90).
- 137 În aceste condiții, trebuie să se constate că durata procedurii în fața Tribunalului și care a condus la pronunțarea hotărârii atacate, care s-a ridicat la peste 6 ani, nu poate fi justificată de nicio împrejurare specifică prezentei cauze.
- 138 În special, se observă că perioada cuprinsă între încheierea procedurii scrise, materializată prin depunerea, în luna februarie 2007, a memoriului în duplică al Comisiei, și deschiderea procedurii orale, în cursul lunii iunie 2011, a fost de aproximativ 4 ani și 4 luni. Lungimea acestei perioade nu se poate explica prin împrejurările cauzei, fie că ar fi vorba despre complexitatea litigiului, despre comportamentul părților sau chiar despre survenirea unor incidente de procedură.
- 139 În ceea ce privește complexitatea litigiului, din examinarea acțiunii introduse de FLS Plast, astfel cum a fost rezumată la punctele 9 și 10 din prezenta hotărâre, rezultă că, deși impuneau o examinare aprofundată, motivele invocate nu prezentau un grad de dificultate deosebit de ridicat. Chiar dacă este adevărat că aproximativ 15 destinatari ai deciziei în litigiu au introdus la Tribunal acțiuni în anulare împotriva acesteia, împrejurarea respectivă nu putea să împiedice această instanță să realizeze o sinteză a dosarului și să pregătească procedura orală într-un interval mai mic de 4 ani și 4 luni.
- 140 În ceea ce privește comportamentul părților, niciun element din dosarul prezentat Curții nu indică faptul că FLS Plast ar fi contribuit, prin comportamentul său, la o încetinire a soluționării cauzei.
- 141 În sfârșit, din acest dosar nu reiese nici că procedura ar fi fost întreruptă sau întârziată de survenirea unor incidente de procedură susceptibile să justifice durata lungă a acesteia.

- 142 Având în vedere elementele de mai sus, trebuie să se constate că procedura desfășurată în fața Tribunalului a încălcat articolul 47 al doilea paragraf din cartă, în sensul că nu au fost respectate cerințele privind respectarea termenului de soluționare rezonabil, ceea ce constituie o încălcare suficient de gravă a unei norme de drept având ca obiect conferirea de drepturi particularilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Bergaderm și Goupil/Comisia, C-352/98 P, EU:C:2000:361, punctul 42).
- 143 Cu toate acestea, din considerațiile prezentate la punctele 134-136 din prezenta hotărâre rezultă că al cincilea motiv invocat de FLS Plast în susținerea recursului său trebuie respins.
- 144 Rezultă că, întrucât niciunul dintre motivele invocate de FLS Plast în susținerea recursului său nu a fost admis, recursul trebuie respins în întregime.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 145 În temeiul articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 146 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea FLS Plast la plata cheltuielilor de judecată, iar FLS Plast a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și cheltuielile de judecată efectuate de Comisie.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) Respinge recursul.**
- 2) Obligă FLS Plast A/S la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături